

12. Rammer for Viborg Kommunes klimatilpasningsplan

Sagsnr.: 13/22946

Sagsansvarlig: Anders Haugstrup Andersen

SAGSFREMSTILLING

Forvaltningen er i gang med at udarbejde et forslag til klimatilpasningsplan for Viborg Kommune. Formålet med planen er at kortlægge oversvømmelsesrisikoen som følge af fremtidens mere våde klima og på baggrund af kortlægningen at tage stilling til en indsats.

Klima- og Miljøudvalget har tidligere behandlet igangsætning af klimatilpasningsplan for Viborg Kommune (punkt 8 på KMU-mødet den 11. april 2013).

Der har i perioden fra den 24. april 2013 til 15. maj 2013 været indkaldt ideer og forslag via et debatoplæg. Kommunen har modtaget to forslag, der vedrører samme lokalitet og problem, hvor det foreslås at klimasikre engarealer i udkanten af Bjerringbro. Forslagene vil blive behandlet i forslag til klimatilpasningsplan.

Rammer for klimatilpasning

Udarbejdelse og indhold af klimatilpasningsplaner er beskrevet i økonomiaftalen for 2013 mellem regeringen og KL. Heri står, at kommunerne frem mod udgangen af 2013 skal udarbejde klimatilpasningsplaner, der indeholder en kortlægning af risikoen for oversvømmelser, og som skaber overblik over og prioriterer indsatsen. Staten har stillet data og kort til rådighed, gennemført nødvendige ændringer af regelgrundlaget og udarbejdet en vejledning, som kommunerne kan bruge under udarbejdelsen. Af vejledningen fremgår, at et forslag til klimatilpasningsplan skal være offentliggjort inden udgangen af 2013. Det er ligeledes besluttet, at klimatilpasningsplaner skal indarbejdes direkte i, eller som tillæg til, kommuneplanen.

Forvaltningens bemærkninger

For Viborg Kommune udarbejdes klimatilpasningsplanen som et tillæg til kommuneplan 2013-2025.

Der er ikke i aftalegrundlaget en detaljeret beskrivelse af, hvilke temaer klimatilpasningsplanen skal indeholde, og der er ikke faste rammer for, hvor detaljeret oversvømmelseskortlægning og værdikortlægning skal være. Der er heller ikke konkrete krav til omfanget af en evt. opfølgende indsats.

Oversvømmelseskortlægningen skal bestå af:

- kort over oversvømmelser fra havet
- kort over oversvømmelser fra vandløb
- kort over oversvømmelser på grund af store mængder nedbør
- kort over stigninger i grundvandsspejl

Der kan tages udgangspunkt i statens kortlægning, som kan suppleres med mere detaljeret kortlægning, hvor Kommunen vurderer, at det kan blive relevant at disponere en indsats.

Det er i sagens natur umuligt at forudsige det fremtidige klima præcist. I stedet må man benytte sig af forskellige scenarier, der hver for sig repræsenterer ét bud på fremtidens klima. Valget af scenarie har en stor betydning for vurderingen af omfanget af klimaændringerne i slutningen af dette århundrede. Omvendt viser de forskellige scenarier sig at give nogenlunde samme udvikling i de næste årtier frem til midten af århundredet. Det er med andre ord først efter cirka år 2050, at scenariernes forskellighed for alvor kommer til udtryk. Såvel statens som Kommunens egen oversvømmelseskortlægning følger statens anbefaling af valg af klimascenarie – det såkaldte scenarie A1B, som er et fælles "kortsigts-scenarie" frem til 2050.

Værdikortlægningen skal anvendes til at udpege de områder eller lokaliteter, hvor der er store værdier, der kan gå tabt ved oversvømmelser.

Det er anført i statens vejledning, at værdikortlægningen som minimum skal vise værdien af bygninger, som kan blive oversvømmet, som et grundlag for at vurdere placeringen af de væsentligste truede værdier.

Kommunen kan vælge at supplere værdikortlægningen med værdier af f.eks. landbrugsafgrøder, der kan blive ødelagt af oversvømmelser, ligesom der kan lægges informationer ind om bl.a. særligt sårbare institutioner, kulturarvsværdier, naturværdier og infrastruktur.

Kommunerne kan også vælge at bearbejde totalværdierne i områderne til værdierne af de skader, der forventes at ske i tilfælde af oversvømmelse.

Forvaltningens vurdering

Forvaltningen foreslår, at rammerne for det videre arbejde følger nedenstående vurdering.

Planens temaer

I overensstemmelse med statens vejledning har forvaltningen alene fokuseret på udfordringerne fra vand. Ud over at klimaet bliver mere vådt, omfatter klimaændringer også tørke, vind og temperatur. Forvaltningen har vurderet at klimabetingede ændringer af tørke, vind og temperatur ikke er tilstrækkelig undersøgt til at indgå i klimatilpasningsplanen. Forvaltningen foreslår, at tørke, vind og temperatur vil blive taget op ved næste kommuneplanrevision.

Oversvømmelse fra hav

Problemstillingen er kun relevant ved den del af kommunen, der ligger tæt ved Limfjorden. Der er tale om en ca. 7 km lang strækning fra Virksunddæmningen og til kommunegrænsen ved Gørup Enge syd for Gedsted. Forvaltningen vurderer, at statens kort er et tilstrækkeligt grundlag til at vurdere om kystområdet vil være udsat for oversvømmelser på grund af stormflod og fremtidige havvandsstigninger.

Oversvømmelser fra vandløb

Viborg kommune har flere større vandløb. Gudenå og Karup Å passerer igennem kommunen, Nørreå har sit udspring i Viborg Kommune og Simested Å, Skals Å, Fiskbæk Å og Jordbro Å munder ud i Hjarbæk Fjord. Derfor er der en lang række mindre vandløb i kommunen. Vandstanden i vandløb varierer naturligt over året. Forvaltningen har erfaringsmæssigt vurderet, at oversvømmelsesrisikoen fra vandløb for bygninger især er relevant ved Bjerringbro. Som udgangspunkt har forvaltningen anvendt statens kort til at illustrere oversvømmelser ved vandløb. Forvaltningen foreslår, at der udarbejdes supplerende kortlægning af risikoen for oversvømmelse af Bjerringbro fra Gudenåen og ved et par mindre vandløb, hvor forvaltningen har kendskab til, at der har været flere oversvømmelser de senere år. Det foreslås desuden, at en mere nøjagtig kortlægning i form af egentlig modellering af flere vandløb kan overvejes til næste kommuneplanperiode.

Oversvømmelser på grund af nedbør

Forvaltningen har vurderet, at nedbør medfører den største risiko for oversvømmelser i Viborg kommune. Forvaltningen har derfor fået udarbejdet et supplerende skybrudskort, der viser, hvor der vil samle sig regnvand i lavninger ved forskellige kraftige regnhændelser, og hvilken vej regnvandet vil strømme. Skybrudskortet giver en god indikation af evt. oversvømmelsesproblemer i områder, der ikke er kloakerede.

For kloakerede områder er problemstillingen mere kompliceret, da oversvømmelsesrisikoen hænger sammen med kapaciteten i ledninger og bassiner. Som fastsat i spildevandsbekendtgørelsen har forvaltningen anmodet spildevandsselskabet (Energi Viborg Vand A/S) om at få kortlagt kapaciteten i ledningsnettet. Her skal der udarbejdes en egentlig hydraulisk model for hvert af de 91 bysamfund i kommunen. Der har imidlertid vist sig, at de konsulentfirmaer, der kan foretage hydrauliske analyser og derfor kan udarbejde de anmodede oversvømmelseskort, er lidt af en flaskehals, da stort set alle landets kommuner og forsyningsselskaber er i gang med opgaven i år.

På grund af flaskehalseffekten er det ikke muligt for forsyningsselskabet at få udarbejdet oversvømmelseskort for alle 91 bysamfund til Kommunens forslag til klimatilpasningsplan, der skal være vedtaget i 2013.

Forvaltningen finder det mest relevant at få kortlagt de største byer først. Forsyningsselskabet har derfor igangsat udarbejdelse af hydrauliske modeller og oversvømmelseskort for Viborg og Bjerringbro. For de resterende 89 bysamfund er der foretaget en screening af oversvømmelsesrisikoen. Ud fra screeningen er byerne inddelt i 3 kategorier: områder med kendte problemstillinger, områder med potentielle problemer og uproblematisk områder. Forvaltningen foreslår, at der for de 89 bysamfund udarbejdes hydrauliske modeller og oversvømmelseskort i 2014, til optagelse i kommuneplanen senere.

Stigninger i grundvandsspejl

Forvaltningen har anvendt statens kort til at vurdere ændringer i grundvandsspejlet under hensyn til fremtidens forventede klimaudvikling. Det er især det såkaldt sekundære grundvandsspejl (det overfladenære grundvand), der er interessant i risikokortlægningen, da grundvandsspejl tæt på terræn har betydning for arealanvendelsen. Det foreslås, at en mere nøjagtig kortlægning i form af en egentlig modellering kan overvejes til næste kommuneplanrevision. Det anslås, at en model for hele kommunen vil koste i omegnen af en mill. kr.

Værdikortlægning

Grundlæggende kan værdikortlægningen foretages på to måder. Enten ud fra fastsættelse af værdier eller ud fra fastsættelse af forventede skadesomkostninger ved oversvømmelse.

Forvaltningen anbefaler, at anvende de forventede skadesomkostninger ved oversvømmelse som grundlag for værdikortlægningen, fordi skadesomkostninger alt andet lige giver et mere retvisende billede af skadeomfang end værdien af bygninger m.v.

Region Midtjylland har i samarbejde med en række midtjyske kommuner, forsyningsselskaber, rådgivere indenfor ingeniørteknik og forskere udarbejdet en skabelon til klimatilpasning. I skabelonen er beskrevet en model til værdikortlægning, som forvaltningen anbefaler, at der arbejdes videre med. Modellen tager udgangspunkt i, at skadesomkostninger fastsættes for en række udvalgte temaer/arealanvendelser. Alle omkostninger opgøres i kr., angives i pris pr. m² og der beregnes en vægtet værdi for felter på 100 x 100 meter for at øge overblikket og for at undgå, at kortlægningen bruges på enkeltejendomme. De anførte priser er baseret på samfundsøkonomiske kilder, herunder forsikringsoplysninger, data fra Dansk Statistik m.v. Et udkast til en sådan liste over temaer og deres skadesomkostninger fremgår af bilag 1.

Der kan anvendes flere og andre temaer, ligesom vægtningen kan foregå på flere forskellige måder, men forvaltningen har ikke grundlag for at foreslå en alternativ model. Forvaltningen finder, at det er hensigtsmæssigt, at værdikortlægningen er nogenlunde sammenlignelig med de kommuner, der grænser op til Viborg kommune. Så vidt forvaltningen er orienteret, arbejder flere midtjyske kommuner ud fra en værdikortlægning baseret på tilsvarende principper.

Kortlægningen kan suppleres med informationer om beliggenheden af afgrænsede områder eller bygninger, hvor oversvømmelser kan gøre særlig skade. Det kan f.eks. være særligt sårbare institutioner, trafikknudepunkter, værdifuld natur, rekreative områder, forsyningsanlæg m.fl. Disse "hotspots" kan indgå med høj værdi eller vises som et separat tema i kortlægningen.

Vidensgrundlaget kan desuden suppleres med oplysninger om forsikringsudbetalinger, som kan indhentes hos Forsikring og Pension.

Indsats som opfølgning på kortlægningen

En sammenstilling af oversvømmelseskort og værdikort vil vise det samlede risikobillede (risikokort). På baggrund heraf vil forvaltningen foreslå retningslinjer til optagelse i kommuneplanen med udpegede risikoområder og tilhørende redegørelsestekster.

Nogle steder, hvor problemstillingen allerede nu er velbelyst, kan der på baggrund af kortlægningen foreslås en konkret indsats.

Hvis en problemstilling ikke er tilstrækkelig belyst, kan indsatsen ikke konkretiseres i planen. I stedet foreslår forvaltningen, at det beskrives i kommuneplantillægget under handlinger, at indsatsen skal konkretiseres i løbet af planperioden.

I forbindelse med konkretisering af en evt. indsats er det vigtigt, at der er sammenhæng til øvrig kommunal, regional og national planlægning, så klimatilpasning kan medvirke til bredere gevinster i form af f.eks. rekreative tiltag, som det igangværende projekt ved Sønæs.

Forvaltningen vil på mødet give en nærmere redegørelse.

BILAG

1 Åben Tabel 1: Temaer i Viborg Kommunes værdikortlægning

343718/13

INDSTILLING

Direktøren for Teknik & Miljø indstiller,

at forslag til klimatilpasningsplan for Viborg Kommune udarbejdes som beskrevet i sagsfremstillingen

BESLUTNING I KLIMA- OG MILJØUDVALGET DEN 03-10-2013

Indstillingen blev godkendt.

	Anvendelse	Kilde til andel af celle	Værdi pr. m2 i kr.
Bebyggelse	Erhverv (Industri og handel)	BBR	1.000
	Boliger	BBR	600
	Fritidsboliger (sommerhuse, kolonihaver m.v.)	BBR	400
	Offentlig service (institutioner, plejehjem, sygehuse m.v.)	BBR	3.000
	Fredede bygninger o. lign	BBR	10.000
Anlæg	Motorveje, motortrafikvej	Standardbredde	45
	Anden vej	Standardbredde	10
	Jernbane	Standardbredde	90
	Kirkegård	GIS-tema	100
	Affaldsdeponi	GIS-tema	100
Landbrug	Værdifulde landbrugsområder	GIS-tema	0,65
	Lavbundsområder	GIS-tema	0,35
Kulturarv	Fortidsminder	GIS-tema	3.000

Tabel 1: Temaer der som udgangspunkt prioriteres i Viborg Kommunes værdikortlægning.

Ovenstående kan suppleres med informationer om beliggenheden af afgrænsede områder eller bygninger, hvor oversvømmelser kan gøre særlig skade. Det kan f.eks. være særligt sårbare institutioner, trafikknudepunkter, værdifuld natur, rekreative områder, forsyningsanlæg m.fl. Disse "hotspots" kan indgå med høj værdi eller vises som et separat tema i kortlægningen.